

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 13.2.2002
KOM(2002) 82 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE**

Kestävään kehitykseen tähtäävä maailmanlaajuinen yhteistyö

.

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Maailmanlaajuisen yhteistyön tarve	3
2.	Markkinoiden, hallintotapojen ja sisäpolitiikan nivominen yhteen maailmanlaajuisen yhteistyön avulla	4
3.	Euroopan unionin panos: ensisijaisten tavoitteiden saavuttaminen	6
3.1.	Globalisaation hyödyntäminen: kestävän kehityksen mukainen kauppa	7
3.2.	Köyhyyden torjuminen ja yhteiskunnallisen kehityksen edistäminen	10
3.3.	Kestävän kehityksen mukainen luonnon- ja ympäristövarojen käyttö.....	12
3.4.	Euroopan unionin politiikan johdonmukaistaminen	14
3.5.	Hallintotapojen parantaminen kaikilla tasoilla	15
3.6.	Kestävän kehityksen rahoittaminen.....	17
4.	Strategian toteutus ja tarkistaminen	19

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE

Kestävään kehitykseen tähtäävä maailmanlaajuinen yhteistyö

1. MAAILMANLAAJUISEN YHTEISTYÖN TARVE

Kestävässä kehityksessä yhteiskunnan taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien tavoitteiden on oltava tasapainossa. Vain tällä tavoin saavutetaan mahdollisimman suuri hyvinvointi vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää tarpeitaan.

Euroopan unionissa on jo laadittu sisäinen kestävän kehityksen strategia¹. Hyväksyessään strategian Göteborgissa kesäkuussa 2001 Eurooppa-neuvosto myönsi, että ulkoisia näkökohtia on vielä kehitettävä. Lisäksi se kehotti komissiota pohtimaan unionin osallistumista maailmanlaajuiseen kestävään kehitykseen ja erittelemään strategisia osatekijöitä vuonna 2002 Johannesburgissa pidettävässä kestävän kehityksen huippukokouksessa tehtävää maailmanlaajuisista sopimusta varten. Tässä tiedonannossa käsitellään molempia seikkoja.

*

Vuonna 1992 pidetyn Rion konferenssin jälkeen on toteutettu monia uusia aloitteita, joissa on käsitelty yksittäisiä kestävän kehityksen osatekijöitä², mutta kaiken kaikkiaan edistys on ollut hidasta. Jäljellä oleviin ja globalisaation mukanaan tuomiin haasteisiin on vastattava tehokkaasti ja kokonaisvaltaisesti sekä entistä ponnekkaammin.

Monissa maailman maissa talouskasvu on lisääntynyt muun muassa markkinoiden asteittaisen avautumisen ja ulkomaisten suorien sijoitusten vapauttamisen ansiosta. Vuodesta 1960 maailmankauppa on kasvanut viisitoistakertaiseksi ja bruttokansantulo henkeä kohti kaksinkertaistunut, ja kokemus on osoittanut, että globalisaatio voi edelleen lisätä talouskasvua ja tuottavuutta.

Kehitysmaat ovat edistyneet monilla aloilla³. Niiden vienti ja tuotanto on monipuolistunut merkittävästi, elinajanodote on kasvanut, ja monien ihmisten elämä on kohentunut. Liian monet maat ja ihmiset kärsivät kuitenkin edelleen köyhyydestä, työttömyydestä ja syrjäytymisestä⁴. Puolet maailman väestöstä elää alle kahdella dollarilla päivässä, ja eriarvoisuus kasvaa maiden sisällä ja niiden kesken. Vuonna 1960 maailman väestön rikkaimmalla viidenneksellä oli 30 kertaa suuremmat tulot kuin köyhimmällä viidenneksellä. Nykyään ne ovat 90 kertaa suuremmat. Rikkaimman viidenneksen osuus kaikesta

¹ Kestävä kehitys Euroopassa paremman maailman vuoksi: Kestävää kehitystä koskeva Euroopan unionin strategia, KOM(2001) 264.

² Esimerkiksi ilmaston lämpenemistä koskeva Kioton pöytäkirja ja Dohan ministerikokouksen julistuksessa annettu sitoumus tavoitteeseen myöntää vähiten kehittyneistä maista peräisin oleville tuotteille veroton ja kiintiötön pääsy markkinoille.

³ Kehitysmaiden talous on monipuolistunut, ja teollisuustuotteet muodostavat nyt 70 prosenttia niiden viennistä, kun niiden osuus oli vain reilut 25 prosenttia 30 vuotta sitten. Itä-Aasiassa 60 prosenttia ihmisistä eli 1970-luvun puolivälissä alle dollarilla päivässä; nyt heitä on enää 20 prosenttia.

⁴ Saharan eteläpuolisessa Afrikassa tulot laskivat keskimäärin yhden prosentin vuosivauhtia vuosina 1975–1999, 46 prosenttia ihmisistä elää yhä alle yhdellä dollarilla päivässä, ja elinajanodote on 49 vuotta, kun se on yli 60 vuotta kaikilla muilla alueilla.

yksityiskulutuksesta on lähes 86 prosenttia.⁵ Noin miljardi naista ja miestä on työttömiä, alityöllistettyjä tai työssäkäyviä köyhiä, 250 miljoonaa lasta maailmassa tekee työtä, ja noin 80 prosentilla työikäisestä väestöstä ei ole perussosiaaliturvaa.⁶

Lisäksi useiden luonnonvarojen kuten veden, maaperän, biodiversiteetin, metsien ja kalakantojen hyödyntäminen on niiden sietokyvyn rajoilla tai menee sen yli, mistä aiheutuu vakavaa tuhoa ympäristölle.

Eriarvoisuuden kasvu ei ole ainoastaan kehitysmaiden ongelma, vaan teollisuusmaissakin on nähty viime vuosina samantapaisia suuntauksia. Näihin suuntauksiin on monta syytä, harvoin kuitenkaan globalisaatio. Esimerkiksi tekninen kehitys on muuttanut työllisyyttä merkittävästi ja palkinnut korkeasti koulutettuja työntekijöitä kaikkialla maailmassa.

Eriarvoisuus tiedon tuotannossa ja käytössä syventää köyhien ja rikkaiden maiden välistä kuilua. Uuden tekniikan kehittäminen ja käyttö on sekä mahdollisuus että haaste. Sen avulla voidaan laajentaa yrittäjyyttä ja vauhdittaa talouskasvua sekä käyttää resursseja entistä tehokkaammin.

Ihmiskunta tiedostaa aiempaa paremmin, että sillä on yhteinen tulevaisuus ja että toisella puolella maailmaa tapahtuvat konfliktit ja epäoikeudenmukaisuudet voivat vaikuttaa suoraan omaan elämään. Lisäksi köyhyys ja puute ovat otollinen maaperä tyytymättömyydelle ja vihalle, jolloin etnisiä ja uskonnollisia ristiriitoja on helppo lietsoa.

Maailma kärsii puutteellisista hallintotavoista, vaikka lupaavaa edistystä onkin havaittu niiden tehostamiseksi maailmanlaajuisesti. Esimerkkinä edistyksestä voidaan mainita ilmastonmuutosta koskevat Bonnin ja Marrakešin sopimukset ja Dohan kehitysohjelma, joissa Euroopan unionilla oli keskeinen rooli. Jotta globalisaatio olisi kestävä kehityksen mukaista, on parannettava tasapainoa maailmanlaajuisen markkinavoimien ja toisaalta hallintotapojen ja poliittisten instituutioiden välillä. On ratkaisevan tärkeää edistää hyvää hallintotapaa kehitys- ja teollisuusmaissa sekä maailmanlaajuisesti, ja kaikkien sidosryhmien kaikilla tasoilla olisi osallistuttava tähän kehittämistyöhön.

2. MARKKINOIDEN, HALLINTOTAPOJEN JA SISÄPOLITIIKAN NIVOMINEN YHTEEN MAAILMANLAAJUISEN YHTEISTYÖN AVULLA

Globalisaatio eli tavaroiden, palvelujen, pääoman, tekniikan, ajatusten ja ihmisten entistä ripeämpi liikkuminen ympäri maailmaa tarjoaa mahdollisuuden lisätä talouskasvua ja tuottavuutta sekä kohottaa elintasoja. Sen avulla voidaan myös tehostaa resurssienkäyttöä, kun kaupan vapauttamisen ansiosta kansantaloudet voivat parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää suhteellista etuaan ja saada huomattavia säästöjä.

Globalisaatiosta aiheutuu hyödyn lisäksi myös kustannuksia. Ellei maailmanlaajuisen taloudellisen toiminnan lisääntymistä kyetä hallitsemaan, se voi rasittaa ympäristöä ja horjuttaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Intensiivinen energiankulutus, luonnonvarojen liikakäyttö ja haluttomuus lisätä ympäristökustannuksia tuotanto- ja kuljetuskustannuksiin uhkaavat resursseja, joihin taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys perustuu. Tekniikan kehitys, markkinoiden yhdentyminen ja kansainvälinen kilpailu aiheuttavat yleensä muutoksia talouteen ja yhteiskuntarakenteisiin.

⁵ YK:n kehitysohjelman raportti vuodelta 1998.

⁶ ILO:n arviot.

Näiden kestäättömien suuntausten taustalla on markkinoiden, maailmanlaajuisten hallintotapojen ja kansallisen politiikan monitahoinen suhde. Yhteisin maailmanlaajuisin, alueellisin ja valtakunnallisin toimin on luotava järjestelmä, jonka avulla markkinavoimia voidaan ohjailla siten, että ylläpidetään ja lisätään kasvua ja luodaan uusia työpaikkoja sekä suojellaan samalla ympäristöä tulevia sukupolvia varten ja lujitetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Kaupan vapauttamisella saavutettu keskeinen hyöty on ollut rajallista, koska suojelu on ollut hidasta juuri niillä aloilla, joilla kehitysmailla on usein suhteellisia etuja. Lisäksi mainittuun hyötyyn liittyy mukauttamiskustannuksia. Nopean rakennemuutoksen myötä syntyy voittajia ja häviäjiä, ja ellei muutosta hallita kunnolla, se saattaa käydä talouden, yhteiskunnan ja ympäristön kannalta kestäättömäksi. Myös maissa, joissa kasvu on ollut nopeaa tai joilla on paljon luonnonvaroja, esiintyy edelleen köyhyyttä, työttömyyttä ja alityöllistyneisyyttä. Nopealla kasvulla on taipumus lisätä eriarvoisuutta erityisesti alkuvaiheessa, sillä eri väestönosat ja alueet hyötyvät kasvusta epäsuhtaisesti. Näin on käynyt monille voimakkaasti kasvaville kansantalouksille, joissa kasvun mukanaan tuoma hyöty ei ole jakautunut tasapuolisesti ja keskimääräisten tulojen ero on kasvanut rikkaiden ja köyhien alueiden ja toisaalta eri väestöryhmien kesken.

Kehitysmaiden sisäpolitiikka on äärimmäisen tärkeää kehittämismahdollisuuksien kannalta. Monet kehitysmaat – etenkin vähiten kehittyneet maat – eivät ole hyötäneet globalisaatiosta, koska ne ovat joutuneet köyhyysloukkuun, kun palkat ovat pieniä, investointi vähäistä ja taloudessa tähdätään vain omien tarpeiden tyydyttämiseen. Yksityisen pääoman avulla kehitysmaat voivat saada tärkeitä lisärahoituslähteitä kehityksen vaatimia apuvälineitä kuten teknisiä hankintoja ja henkilöresurssien kehittämistä varten. Suorat ulkomaiset sijoitukset edellyttävät otollista investointiympäristöä, makrotalouden vakautta, kaupan vapautumista ja oikeusjärjestelmän uudistamista. Maat, joissa kauppa vapautuu mutta joissa ei ole toimivia rahoituslaitoksia eikä makrotalouspolitiikkaa, voivat olla alttiimpia rahoituskriiseille. Tärkeää on myös sisäpolitiikka verotuksen, tulojen uudelleenjaon, perustynormien noudattamisen, hyvän hallintotavan ja korruption torjunnan alalla. Lisäksi kestävä kehitys edellyttää, että investoidaan terveyteen, koulutukseen, ympäristönsuojeluun ja tekniikkaan.

Monikansallisten yhtiöiden sijoitukset ovat yleensä vakaampia kuin lyhytaikaiset pääomavirrat, ja teknologian siirron ja isäntämaan vientikapasiteetin kannalta niistä voi olla paljon hyötyä. Monikansalliset yhtiöt ovat kuitenkin keskittyneet vahvasti tietyille alueille kehitysmaissa, ja köyhimpiin maihin investoidaan hyvin vähän. Ne aiheuttavat myös merkittäviä ongelmia joidenkin alojen kilpailukyvyille.

Maailmanlaajuisten ongelmien ratkaiseminen edellyttää kaikkien maiden samanaikaista ja hyvin koordinoitua toimintaa. Se onnistuu vain, jos kaikki sitoutuvat tekemään poliittisesti vaativia valintoja. Tarvitaan maailmanlaajuisia yhteistyötä, johon kaikki sidosryhmät osallistuvat, ja kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten on osallistuttava prosessiin alusta lähtien. Talouden vapautumisen sekä harkitun ja terveen makrotalouspolitiikan lisäksi on vahvistettava kotimaan markkinoita koskevia ja monenvälisiä sääntöjä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Teollisuusmailla on suuri vastuu kestäväan kehitykseen tähtäävien aloitteiden edistämisessä. Kaikkein ensimmäiseksi niiden on uudistettava omat järjestelmänsä ja tuettava kehitystä kohti kestäväan kehityksen mukaisia tuotantomenetelmiä ja kulutustottumuksia. Lisäksi niiden on varmistettava yhdenmukainen markkinoiden vapauttaminen ja lisättävä julkista ja yksityistä rahoitusta kehitysyhteistyössä sekä tehostettava kansainvälisen

rahoitusjärjestelmän toimintaa ja lisättävä sen vakautta. Teollisuusmaiden olisi sisällytettävä kestävän kehityksen mukaiset tavoitteet kaikkeen sisä- ja ulkopoliittikkaansa ja otettava huomioon maailmanlaajuiset tarpeet. Kuten Rion kokouksessa käsitelty yhteisten mutta eriytettyjen velvollisuuksien käsite kuvastaa, suuret kulutusyhteiskunnat tarjoavat parhaimman toimintakentän vähennettäessä maailman luonnonvaroihin kohdistuvaa painetta. Vauraiden maiden on pyrittävä entistä voimakkaammin edistämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja kansanterveyden ja kuluttajansuojan korkeaa tasoa omassa maassaan sekä vahvistamaan hallintotapoja kotimaassa ja maailmanlaajuisesti.

Kansainvälisten instituutioiden on edistettävä mahdollisimman aktiivisesti tällaista yhteistyötä. YK:n, Bretton Woods -toimielinten, WTO:n ja ILO:n on pyrittävä johdonmukaisesti kohti kestävää kehitystä. YK:n olisi etunenässä kehitettävä kestävän kehityksen mukaisia maailmanlaajuisia hallintorakenteita, koska sillä on niin keskeinen asema ympäristöön liittyvissä sekä yhteiskunnallisissa ja taloudellisissa asioissa ja koska sen jäsenkunta on maailmanlaajuinen.

Ongelmien laajuus vaihtelee, mutta eriarvoisuus ei tunne rajoja tai kansainvälisiä luokituksia. Perusindikaattorit kuten elinajanodote paljastavat merkittäviä eroja teollisuusmaiden ja jopa niiden kaupunkien sisällä. Maailmanlaajuinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että teollisuusmaat voivat oppia toisiltaan yhtä lailla kuin vauraat ja köyhät maat toisiltaan. Jolleivät kaikki kansakunnat ole valmiita oppimaan, laajaa ja pysyvää kehitystä ei koidu kenellekään.

Euroopan unioni on erinomaisessa asemassa voidakseen johtaa pyrkimyksiä maailmanlaajuiseen kestäväan kehitykseen. Se on maailman suurin kehitysavun antaja ja kauppakumppani ja merkittävä suorien yksityisten sijoitusten lähde. Lisäksi se on kehittänyt ja edistänyt runsaasti puhtaampaa teknologiaa.

Eurooppalainen yhdentymismalli on aina perustunut keskenään toisiaan tukeviin strategioihin, joilla on pyritty vakaaseen talouskasvuun, yhteiskunnalliseen kehitykseen ja ympäristönsuojeluun. Investoiminen yhteiseen tulevaisuuteen naapurimaiden kanssa on ratkaisevan tärkeää Euroopan unionin omalle poliittiselle vakaudelle pitkällä aikavälillä. Unionin laajentuminen perustuu tukiohjelmiaan, jolla pyritään poliittiseen vakauteen, terveeseen talouteen, sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja ympäristön kannalta kestäväan kehitykseen. Euroopan yhdentymisestä saadaan arvokasta kokemusta ratkaistaessa samoja ongelmia maailmanlaajuisesti.

3. EUROOPAN UNIONIN PANOS: ENSISIJAINEN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMINEN

Tässä luvussa selvitetään, miten Euroopan unioni osallistuu maailmanlaajuiseen kestäväan kehitykseen kattavalla ja yhtenäisellä toimintakokonaisuudella, joka täydentää Göteborgissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston hyväksymää strategiaa. Toimet koskevat toisiinsa sidoksissa olevia taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristöön liittyviä näkökohtia. Lisäksi niissä tuetaan Euroopan unionin politiikan johdonmukaisuutta, parannetaan hallintotapoja kaikilla tasoilla ja lisätään välttämättömän politiikan toteuttamiseen tarvittavia taloudellisia resursseja, mikä kaikki on edellytys sille, että tavoitteisiin päästään.

*

3.1. Globalisaation hyödyntäminen: kestävän kehityksen mukainen kauppa

Ensisijaiset tavoitteet

Sen varmistamiseksi, että globalisaatiolla edistetään kestävää kehitystä

- taataan, että kehitysmaat otetaan tasapuolisesti mukaan maailmantalouteen ja autetaan täydentävän politiikan avulla niitä hyödyntämään kaupan ja sijoitusten vapautumista
- luodaan kannustimia ympäristöä säästävien ja yhteiskuntaa tukevien tuotanto- ja kulutustapojen edistämiseksi
- vahvistetaan kansainvälisiä rahoitus- ja valuuttarakenteita ja parannetaan ja selkeytetään rahoitusmarkkinoiden sääntelyä ja vähennetään niiden vaihtelua sekä järjestelmän väärinkäyttöä.

Euroopan unionin kestävän kehityksen strategialla on pyrittävä hyödyntämään globalisaatiota mahdollisimman tehokkaasti ja minimoimaan sen kustannukset.

Dohan kehitysohjelmassa esitetään lyhyesti yhtenäinen lähestymistapa Euroopan unionin tukemaan hallittuun globalisaatioon ja luodaan perusta maailmanlaajuisen järjestelmän uusille muutoksille. Ohjelman pohjalta käydään neuvotteluja monista kysymyksistä kuten ympäristöstä, kilpailusta, sijoituksista ja kaupan helpottamisesta, ja näin varmistetaan, että markkinoita vapautetaan laajan sääntelyjärjestelmän puitteissa.

Tärkeä osa kattavaa strategiaa on, että taataan rahoitusjärjestelmän vakaus maiden sisällä ja kansainvälisesti. Rahoituksen globalisoitumisen taloudellinen hyöty syntyy markkinoiden ja toimijoiden kansainvälisten yhteyksien lisääntymisestä. Tiiviille yhteyksille on ominaista, että häiriöt yhdessä taloudessa aiheuttavat häiriöitä nopeammin ja suuremmin myös muissa maissa. Rahoitusmarkkinoiden vaihtelut voivat suuresti haitata maiden sisäisiä kehittämisspyrkimyksiä. Kaikenlaiset väärinkäytökset kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla, kuten rahanpesu, veronkierto ja rikosten – myös terrorismin – rahoittaminen, heikentävät lisäksi maiden sisäisiä rahoitus- ja hallintojärjestelmiä sekä kansainvälisen rahoitusjärjestelmän toimintakykyä. Tällä voi olla kauaskantoisia seurauksia turvallisuudelle ja valtiontalouksille.

Dohan kehitysohjelma

Dohassa WTO:n jäsenmaat sopivat seuraavasta ohjelmasta:

Otetaan kehitysmaat entistä paremmin mukaan maailman kauppajärjestelmään

- ◆ Poistetaan muiden kuin maataloustuotteiden kaupan esteitä siten, että vähennetään hintojen asteittaista nousua ja korkeita tariffeja erityisesti niiden tuotteiden osalta, joilla on merkitystä kehitysmaiden viennille.
- ◆ Kehitetään monenvälistä toimintaa, jolla pyritään myöntämään kaikille vähiten kehittyneistä maista peräisin oleville tuotteille veroton ja kiintiötön pääsy markkinoille, sekä tarkentamaan, tehostamaan ja järjehtämään erityis- ja erilliskohtelua koskevia määräyksiä, joissa otetaan huomioon kehitysmaiden erityistilanne.

Maatalous

- ◆ Käydään laajamittaisia neuvotteluja markkinoillepääsyn parantamisesta ja kaikenlaisten vientitukien ja kauppaa vääristävien kotimaisten tukien vähentämisestä.
- ◆ Otetaan huomioon neuvotteluehdotuksissa esille tulleet muut kuin kauppaan liittyvät näkökohdat.
- ◆ Erityis- ja erilliskohtelua käsitellään neuvotteluissa ja toteutetaan käytännössä, ja sen avulla on otettava huomioon kehitysmaiden erityiskehitystarpeet, myös elintarvikevarmuus ja maaseudun kehittäminen.

Asetetaan ympäristö- ja kuluttaja-asioihin sekä yhteiskunnan kehittämistarpeisiin liittyviä tavoitteita

- ◆ Järjestetään esimerkiksi kuluttajansuojaan, terveyteen ja ympäristöasioihin liittyviä neuvotteluja ja sitoudutaan perustynormeihin.

Ratkaistaan terveyteen liittyviä kysymyksiä

- ◆ Vahvistetaan, että teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaa koskeva WTO:n sopimus ei estä eikä se saisi estää WTO:n jäsenmaita toteuttamasta toimenpiteitä kansanterveyden suojelemiseksi muun muassa toteuttamalla sopimuksen mukaisia varotoimia.

Valmistellaan sijoituksiin, kilpailuun, kaupan edistämiseen ja julkisiin hankintoihin liittyviä neuvotteluja

- ◆ Pyritään näillä aloilla tasapainoiseen säännöstyön, jotta voidaan lisätä niiden osuutta kaupasta ja kehityksestä.

Kapasiteetin kasvattaminen ja tekninen avustaminen

- ◆ Sitoudutaan kaupan kapasiteetin kasvattamiseen tähtäävään laajaan strategiaan nykyisten sopimusten puitteissa ja täysimittaisen osallistumisen tukemiseksi tulevaisuudessa neuvotteluissa, ja toteutetaan niiden tuloksia.

Maailmanlaajuiset hallintotavat

- ◆ Tehdään aktiivista yhteistyötä ILO:n, YK:n ympäristöohjelman, Bretton Woods -toimielinten, YK:n kauppaja kehityskonferenssin sekä muiden merkittävien kansainvälisten ympäristö- ja kehitysyhteistyöjärjestöjen kanssa.

Kahdenvälisillä ja alueellisilla sopimuksilla on tuettava kestävä kehitystä, ja Euroopan unionin on varmistettava, että sen harjoittama monen- ja kahdenvälinen politiikka on molemmiin puolin johdonmukaista. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ratkaistaan kahdenvälisesti lainsäädäntökysymyksiä muun muassa ympäristöön, yhteiskunnan kehittämiseen, kilpailuun ja sijoituksiin liittyvissä asioissa. Euroopan unioni tukee tiivistä yhdentymistä ja lainsäädäntöjen lähentymistä teollisuus- ja kehitysmaiden välisten ja toisaalta kehitysmaiden välisten alueellisten kauppasopimusten avulla.

Euroopan unionin toimet

➤ Jatketaan WTO-neuvotteluissa rakentavasti pyrkimyksiä luoda oikeudenmukainen ja markkinakeskeinen kauppajärjestelmä Dohan ministerikokouksen päätelmien mukaisesti. Pyritään maailmanlaajuisesti kohottamaan elintaso vapauttamalla ja laajentamalla kauppaa, ja tuetaan kehitysmaiden ja erityisesti vähiten kehittyneiden maiden osallistumista kansainväliseen kauppajärjestelmään.

- Tuetaan kehitysmaiden pyrkimyksiä osallistua maailmanlaajuiseen kauppajärjestelmään ja hyödyntää sitä muun muassa Dohan kehitysohjelman avulla. Vahvistetaan kehitysmaiden kykyä osallistua kauppaneuvotteluihin, autetaan niitä selviämään tarjontapuolen ongelmista ja kasvattamaan kauppansa.
- Lisätään yleisen tullietuusjärjestelmän merkitystä kestäväälle kehitykselle ottamalla vuonna 2004 käyttöön mukautettu järjestelmä, joka perustuu tehokkaaseen tunnustettujen kestäväen kehityksen muuttujien mukaiseen kannustinjärjestelmään.
- Muokataan kahdenvälisiä ja alueellisia sopimuksia siten, että niissä sitoudutaan kestävään kehitykseen, ja luodaan vuoropuhelua, jonka avulla voidaan vaihtaa hyviksi osoittautuneita toimintatapoja.
- Sovelletaan Euroopan unionissa yhteisiä lähestymistapoja ympäristö- ja vientiluottoihin OECD:ssä parhaillaan tehtävän työn perusteella. Vuonna 2003 arvioidaan edistystä ja sitä, onko luotava erityinen Euroopan unionin väline sen varmistamiseksi, että vientiluottolaitokset ottavat huomioon kestäväen kehityksen näkökohdat, myös ympäristöä säästävän teknologian.
- Vähennetään kansainvälisen rahoitusjärjestelmän väärinkäyttöä, esimerkiksi terrorismia ja sen rahoitusmekanismeja. Ennaltaehkäistään ja torjutaan rahanpesua ja talousrikoksia rahanpesunvastaisen toimintaryhmän johdolla, ja vahvistetaan valvontaa, lainsäädäntöä ja tiedonvaihtopolitiikkaa erityisesti veroparatiiseissa, sekä torjutaan haitallisia verotuskäytäntöjä.
- Kannustetaan eurooppalaisia liikeyrityksiä sosiaaliseen vastuuseen tukemalla ulkomaisia sijoittajia koskevien OECD:n ohjeiden noudattamista ja kehittämällä aloitteita yritysten sosiaalisen vastuun eurooppalaisten puitteiden edistämisestä annetun komission vihreän kirjan⁷ jatkotoimiksi.
- Tuetaan tiivistä yhteistyötä WTO:n ja kansainvälisten ympäristötahojen (YK:n ympäristöohjelman ja monenvälisten ympäristösopimusten sihteeristöjen) kesken ja globalisaation sosiaalisiin näkökohtiin liittyvää ILO:n työtä sekä ihmisarvoista työtä koskevaa ILO:n toimintaohjelmaa⁸.

⁷ KOM(2001) 366 lopullinen.

⁸ Kyseisen ILO:n aloitteen tavoitteita ovat oikeus työhön, työllisyys, sosiaalinen suojele ja vuoropuhelu johdonmukaisen, kehitysmuotoisen ja tasa-arvoa edistävän näkemyksen mukaisesti talous- ja sosiaalipoliittisten valintojen ohjaamiseksi. Tiedonannossaan KOM(2001) 416 komissio ehdotti laajaa strategiaa perustyönormien edistämiseksi ja sosiaalipoliitiikan ohjausjärjestelmän kehittämiseksi maailmanlaajuistumisen yhteydessä.

3.2. Köyhyyden torjuminen ja yhteiskunnallisen kehityksen edistäminen

Ensijaiset tavoitteet

Saavutetaan kansainväliset kehitystavoitteet (International Development Targets, nykyään Millennium Development Goals)⁹ ja erityisesti tavoite vähentää äärimmäinen köyhyys maailmassa puoleen¹⁰ vuoteen 2015 mennessä, ja siksi

- edistetään kehitysyhteistyön määrää, laatua, vaikutuksia ja pysyvyyttä.

Ihmiset ovat köyhiä silloin, kun he eivät saavuta riittäviä ja pysyviä ruoansaantiin, taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristöturvallisuuteen, kansalaisoikeuksiin ja poliittisiin vaikutusmahdollisuuksiin liittyviä hyvinvointinormeja. Köyhyyden suurimpana ongelmana ei ole resurssien puute vaan resurssien ja niiden hyödyntämismahdollisuuksien epätasainen jakautuminen. Vaikka koko maailma rikastuu aineellisten ja taloudellisten mittapuiden mukaan, tutkimukset osoittavat, että hyvinvointi jakautuu entistä epätasaisemmin. Maailmanlaajuinen tuotanto ja vauraus on kasvanut, mutta samaan aikaan on kasvanut myös epätasa-arvo maiden kesken ja maiden sisällä, myös teollisuusmaissa. Epätasa-arvo koskee myös terveydenhuoltoa, työllisyyttä, koulutusta, tietoa sekä ympäristöhyödykkeitä ja -palveluja kuten puhdasta ilmaa ja vettä.

Resurssien puute joillakin alueilla ja toisaalta resurssien runsaus sekä liiallinen kulutus ja tuotanto toisilla alueilla vaikuttavat suoraan maailman ympäristön tilaan. Kulutuskulttuuri teollisuusmaissa ja maailman vauraissa väestöosissa pilaa ympäristöä kaikkein eniten, mutta aivan yhtä haitallista on laajamittainen köyhyys. Köyhät kärsivät ympäristötuhoista kaikkein eniten mutta kuluttavat myös ympäristöä, koska he ovat joka päivä suoraan riippuvaisia luonnonvaroista säilyäkseen hengissä.

Nykyään lähes 800 miljoonaa ihmistä kärsii nälästä ja aliravitsemuksesta¹¹. Luku on viime vuosina pienentynyt keskimäärin noin kahdeksalla miljoonalla vuodessa, mikä ei riitä pyrittäessä kansainväliseen kehitystavoitteeseen puolittaa aliravittujen määrä vuoteen 2015 mennessä.

Koulutus ja terveys ovat talouden kehittymisen avaintekijöitä. Silti noin 20 prosenttia maailman lapsista jää ilman alemman perusasteen koulutusta, ja monissa maissa on terveydenhuollon ja kehityksen alalla taannuttu viime vuosikymmenten edistymisestä huolimatta. Merkittävien tartuntatautien kuten HIV:n/AIDSin, tuberkuloosin ja malarian leviäminen ei ole enää pelkästään terveysongelma vaan vakava kestävä kehityksen uhka. Terveysten investoiminen kannattaa taloudellisesti mutta myös siksi, että se vähentää köyhyyttä. Arvioiden mukaan¹² noin kahdeksan miljoonaa henkeä voitaisiin pelastaa vuoteen

⁹ YK:n yleiskokous antoi vuonna 2000 vuosituhatjulistuksen, jossa esitetään uudelle vuosituhatvonnalle seuraavat kahdeksan tavoitetta: 1) poistetaan äärimmäinen köyhyys ja nälänhätä, 2) taataan alemman perusasteen koulutus kaikkialla maailmassa, 3) edistetään tasa-arvoa ja naisten vaikutusmahdollisuuksia, 4) vähennetään lapsikuolleisuutta, 5) edistetään äitien terveyttä, 6) torjutaan HIV:tä/AIDSia, malariaa ja muita sairauksia, 7) taataan ympäristön kannalta kestävä kehitys ja 8) edistetään kestävään kehitykseen tähtäävää maailmanlaajuisuutta yhteistyötä.

¹⁰ Kansainvälisten kehitystavoitteiden yhteydessä äärimmäinen köyhyys määritellään seuraavasti: "käyttää elämiseen enintään yhden dollarin päivässä".

¹¹ FAO, 2001.

¹² Kansantalouden ja terveysasioiden komitean (puheenjohtajana Jeffrey Sachs) raportti WHO:n pääjohtajalle Gro Harlem Brundtlandille, marraskuu 2001.

2010 mennessä, pääasiassa alhaisen tulotason maissa, tartuntatautien ja ravitsemuksellisten puutteiden ehkäisyyn tähtäävillä avaintoiminnoilla.

Suhteettoman suuri osuus köyhistä on naisia¹³. On selkeästi osoitettu, että naisten koulutus, työllisyys, tulotaso ja lastensaanti vaikuttavat toisiinsa myönteisesti. Köyhyyden noidankehän rikkomiseksi on ratkaisevan tärkeää tarjota kaikille perussosiaalipalvelut ja -oikeudet, erityisesti peruskoulutus ja -sosiaaliturva sekä perusterveydenhuolto.

Äärimmäinen köyhyys, konfliktit ja ympäristön pilaantuminen voivat aiheuttaa laajoja pakolaisten ja hätäsiirtolaisten väestönläikkeitä, mikä saattaa vaarantaa naapurimaiden vakauden. Lisäksi vapaaehtoinen muutto rikkaisiin maihin voi olla houkutteleva vaihtoehto yhteiskunnan vauraille ja hyvin koulutetuille väestönosille. Tällöin kehitysmaat voivat menettää arvokkaita tuottavia henkilöresursseja.

Euroopan unionin toimet

- Keskitetään Euroopan unionin kehitysyhteistyössä edelleen köyhyyden vähentämiseen, ja kohdennetaan resursseja vähiten kehittyneisiin maihin ja muiden kehitysmaiden köyhimmille väestöryhmille.
- Varmistetaan, että Euroopan unionin politiikalla edistetään tehokkaasti nälän torjuntaa; varmistetaan, että ruokaa on saatavilla ja se on ravitsevaa. Kannustetaan ruoka-apua antavia tahoja tarjoamaan apunsa ainoastaan avustuksina, jottei kasvatettaisi vastaanottavien maiden velkataakkaa. Varmistetaan mahdollisuuksien mukaan, että avustukset annetaan rahana, jotta vastaanottava maa tai järjestö voisi ostaa ruuan paikallis- tai aluemarkkinoilta eikä paikallisten tuottajien asemaa heikennettäisi.
- Varmistetaan, että vesi- ja saniteettipalvelut sisällytetään köyhyyden vähentämiseen tähtäävissä strategioissa terveys- ja valistustoimiin, jotta parannettaisiin erityisesti köyhien mahdollisuuksia saada riittävästi kohtuuhintaista puhdasta vettä ja hygieeniset saniteettitilat.
- Sisällytetään entistä paremmin tasa-arvonäkökohdat Euroopan unionin politiikkaan.
- Lisätään yhdessä muiden avunantajien ja organisaatioiden kanssa investointeja terveyteen ja korostetaan terveyden tärkeyttä kestäväälle kehitykselle.
- Vauhditetaan ja laajennetaan tartuntatauteihin liittyviä Euroopan unionin toimia muun muassa tukemalla lääkkeiden saantia ja niiden porrastettua hinnoittelua sekä tautien ehkäisyä valistuksen kautta.
- Tuetaan aiempaa enemmän yleissivistävää ja ammatillista koulutusta kansainvälisten ja Euroopan unionin parhaiden käytäntöjen perusteella asettaen peruskoulutus etusijalle.
- Edistetään kestäväään kehitykseen liittyvää tutkimusta. Tarjotaan unionin kanssa samoihin tavoitteisiin pyrkiville maille mahdollisuus osallistua Euroopan unionin tutkimusohjelmiin. Kiinnitetään erityishuomiota yksityisen tutkimuksen laiminlyömiin aloihin tai aloihin, jotka ovat erityisen tärkeitä kehitysmailla. Tällaisia ovat muun muassa trooppisten sairauksien hoitoon tarkoitetut lääkkeet, edulliset viestintävälineet sekä asianmukainen ja tehokas puhtaampi teknologia.

¹³ Kaiken kaikkiaan 70 prosenttia maailman 1,5 miljardista köyhästä on naisia (YK:n kehitysohjelman julkaisema inhimillisen kehityksen raportti 1995).

3.3. Kestävän kehityksen mukainen luonnon- ja ympäristövarojen käyttö

Ensisijaiset tavoitteet

- Varmistetaan, että ympäristövarat saadaan vuoteen 2015 mennessä kääntymään uudelleen kasvuun maiden sisällä ja maailmanlaajuisesti.
- Kehitetään alakohtaisia keskipitkän aikavälin tavoitteita avainaloilla, joita ovat vesi, maaperä, energia ja biodiversiteetti.

Joillakin Euroopan unionin sisäiseen strategiaan sisältyvillä toimilla pyritään vähentämään unionin ympäristövaikutuksia muuhun maailmaan. Lisäksi unioni edistää koko maailman kestävästä kehitystä hallinnoimalla luonnonvaroja säästävämmin ja erottamalla varojen käyttö ja saastuminen talouskasvusta.

Ilmastomuutos on tunnustettu vakavimmaksi maailmanlaajuiseksi ympäristöongelmaksi. Euroopan unioni ja vauraat maat kykenevät kyllä selviämään sen oletettavista vaikutuksista tulevana vuosikymmeninä, mutta monet kehitysmaat ovat niitä heikommassa asemassa, ja niinpä toimia tarvitaan viipymättä. Afrikan satojen heikkeneminen ja Bangladeshin tulvat osoittavat, että köyhimmät maat ovat kaikkein huonoimmassa asemassa.

Ilmastomuutos ja muut ympäristöongelmat liittyvät energiantuotantoon ja -käyttöön, ja kasvanut energiantarve pahentaa näitä ongelmia. Maailmassa on tällä hetkellä kaksi miljardia ihmistä, joilla on ruuanlaiton ja lämmityksen energialähteenä ainoastaan polttopuuta tai puuhiiltä. Johannesburgin kokouksen tärkeimpiä kysymyksiä on, miten vastata näiden ihmisten energiantarpeeseen luontoa säästävästi.

Energiankulutus ja liikenne on kehitysmaissa yleensä vähäisempää kuin teollisuusmaissa. Silti kehitysmailla on monia samoja ongelmia kuin teollisuusmailla, esimerkiksi ruuhkat ja kaupunkien ilmansaasteet. Energia- ja liikennealan tuleva kehitys on tässä asiassa ratkaisevan tärkeä, ja siksi investoinnit energia- ja liikennealan infrastruktuuriin vievät leijonanosan sijoituksista useimmissa kehitysmaissa. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, että investoinnit tehdään oikeisiin hankkeisiin rahoitusmielessä mutta myös sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien osalta. Uudistuvat energiavarat, energiansäästö ja energiatehokkuuden parantaminen tarjoavat huomattavia mahdollisuuksia kestävästä kehityksestä edistämiseksi.

Vedenkulutus kasvaa joka vuosi 2–3 prosenttia, ja vesipula on suuri ongelma. Monin paikoin vesivaroja käytetään nopeammin kuin luonto ehtii niitä täydentää. Jo noin kolmannes maailman väestöstä elää maissa, joissa vesien kuormitus on melko suurta tai suurta. Lisäksi 1,2 miljardilta ihmiseltä (20 prosentilta maailman väestöstä) puuttuu puhdas juomavesi ja 50 prosentilta asianmukaiset saniteettitilat¹⁴. Jokien, järvien ja pohjaveden saastuminen on ongelma kaikkialla maailmassa.

Aavikoituminen ja maaperän köyhtyminen jatkuvat, kun maapallon luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemejä rasitetaan jatkuvasti. Afrikassa maataloustuotannon menetysten arvioidaan olevan aavikoitumisen takia yli kahdeksan prosenttia ja joissakin Aasian ja Lähi-idän maissa jopa noin 20 prosenttia. Aavikoituminen rasittaa jo paikoin Etelä-Eurooppaakin¹⁵. Maailmanlaajuinen vuotuinen metsäalueiden nettomenetys ja metsien pilaantuminen on edelleen runsasta, ja 25 prosenttia nisäkäslajeista ja 11 prosenttia

¹⁴ Global Environmental Outlook 2000, YK:n ympäristöohjelma, 1999.

¹⁵ Global Environmental Outlook 1, YK:n ympäristöohjelma, 1997.

lintulajeista on lähinnä elinympäristöjen katoamisen takia suuressa vaarassa kuolla sukupuuttoon¹⁶.

Luonnonkatastrofit ovat yleistyneet viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana. Tämä johtuu osittain yhteiskunnallisista tekijöistä, esimerkiksi tilapäisistä rakennuksista ja asutuksesta, jotka lisäävät köyhän väestön suojattomuutta katastrofien kuten maanjäristysten tai maanvyöryjen sattuessa. Lisäksi syynä on luonnollisia tekijöitä. Aiempaa laajemmiksi ja yleisemmiksi ovat käyneet El Niñon kaltaiset ilmiöt, joihin liittyy tulvia, kuivuutta ja myrskyjä. Merien pintavesien lämpeneminen on lisännyt hirmumyrskyjen esiintymistiheyttä ja ankaruutta.

Meret ovat valtava elämänlähde maanpallolla, ja kuitenkin ihminen toiminnallaan uhkaa niitä yhä enemmän. Kalastuspaine ehdyttää kalakantoja¹⁷ ja uhkaa merien ekosysteemiä ja kalatalouden tulevaisuutta. Tuhoutuneiden riuttojen osuus oli 10 prosenttia vuonna 1992 mutta vuonna 2000 jo 27 prosenttia.

Altistuminen vaarallisille kemikaaleille jatkuu kaikkialla maailmassa ja uhkaa ihmisten terveyttä ravintoketjun kautta¹⁸. Raskasmetallit ja hitaasti hajoavat orgaaniset yhdisteet ovat erityisen suuri huolenaihe, koska ne säilyvät ympäristössä vuosikausia.

Kyseiset ongelmat ovat maailmanlaajuisia ja siksi ne on ratkaistava kansainvälisesti, mutta myös alueellisia ja paikallisia toimia tarvitaan ympäristön pilaantumisen estämiseksi ja sen vaikutusten torjumiseksi. Joillakin alueilla esimerkiksi vesivarojen puute ja maaperän köyhtyminen ovat aiheuttaneet paikallisia konflikteja, jotka pahetessaan voivat muodostua turvallisuusriskeiksi. Euroopan unionin olisi erityisesti pyrittävä tukemaan alueellisia ja paikallisia ratkaisuja ympäristö- ja turvallisuusongelmiin Euroopassa ja Välimeren alueella.

Euroopan unionin toimet

- Käynnistetään maailmanlaajuisessa kestävä kehityksen huippukokouksessa aloite, joka koskee strategista yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen, hallitusten ja muiden sidosryhmien kesken ja jolla edistetään yhtenäisen vesipiirin hoitosuunnitelmaan perustuvaa säästävää vesivarojen hoitoa.
- Laaditaan köyhyyden torjuntaan liittyvä Euroopan unionin aloite energia- ja kehitysalan yhteistyöstä, jossa keskitytään erityisesti luotettaviin energialähteisiin, energiatehokkuuden parantamiseen kuten energiansäästöön ja puhtaampaan teknologiaan sekä uudistuvien energialähteiden kehittämiseen, myös kapasiteetin ja instituutioiden kehittämiseen.
- Edistetään monenvälisten ympäristösopimusten tehokasta täytäntöönpanoa, muun muassa Kioton pöytäkirjan ratifioimista.
- Lisätään Maailman ympäristörahaston varoja 50 prosenttia huhtikuuhun 2002 mennessä ja laajennetaan sen toimivalta kattamaan maaperän köyhtyminen ja metsien häviäminen sekä hitaasti hajoavia orgaanisia yhdisteitä koskeva yleissopimus.

¹⁶ Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN), 2000.

¹⁷ The state of world fisheries and aquaculture, FAO, 1998.

¹⁸ Global Environmental Outlook 2000, YK:n ympäristöohjelma, 1999.

- Kehitetään vuoden 2002 loppuun mennessä metsälain täytäntöönpanoa, hallintotapoja ja kauppaa koskeva Euroopan unionin toimintasuunnitelma ja torjutaan metsien laitonta hakkaamista ja siihen liittyvää laitonta kauppaa sekä vahvistetaan kansainvälistä yhteistyötä metsälain rikkomiseen ja metsärikoksiin puuttumiseksi.
- Tuetaan sijoituksia kohtuuhintaisiin, kestävän kehityksen mukaisiin ja luontoa säästäviin liikennevälineisiin.
- Kehitetään kaukaisten vesien kala-alueita koskeva Euroopan unionin strategia, jolla edistetään säästävää kalastusta yhteisön vesien ulkopuolella kaikenkattavalla ja kahdenvälisellä kansallisen ja/tai aluetason yhteistyöllä.
- Otetaan katastrofien ehkäisy osaksi Euroopan unionin kehitys- ja ympäristöohjelmia.
- Laajennetaan ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuiseen valvontaan liittyvää Euroopan unionin aloitetta kehitysmaihin. Kerätään, käsitellään ja levitetään kehitysmaiden asukkaille merkityksellisiä maan havainnointitietoja ja tietoja, jotka liittyvät luonnonvarojen valvontaan ja hoitoon, sääennusteisiin sekä valmiuteen kohdata luonnonkatastrofeja ja pienentää niiden tuhoja. Toiminta voi olla aluekohtaista (esim. Afrikka) ja/tai aihekohtaista (esim. metsäalueet tai aavikoituminen).

3.4. Euroopan unionin politiikan johdonmukaistaminen

Ensisijaiset tavoitteet

Varmistetaan, että kestävän kehityksen mukaiset tavoitteet sisällytetään asteittain kaikkeen Euroopan unionin politiikkaan siten, että otetaan huomioon sekä sisäisiä että ulkoisia näkökohtia. Sitä varten

- taataan, että laaditaan vaikutustenarviointi kaikista keskeisistä poliittisista ehdotuksista ja analysoidaan niiden taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristövaikutukset Göteborgissa kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti
- muokataan edelleen keskeisiä toimintalinjoja, muun muassa yhteistä maatalouspolitiikkaa, yhteistä kalastuspolitiikkaa ja Euroopan yhteisön energia-, liikenne-¹⁹ ja teollisuuspolitiikkaa kestävän kehityksen sisäisten ja ulkoisten tavoitteiden mukaisiksi
- puututaan epäjohdonmukaisuuksiin Euroopan unionin politiikkaa laadittaessa, tarkistettaessa ja uudistettaessa.

Hyvä ja johdonmukainen hallintotapa lähtee omalta alueelta. Euroopan unionin sisäpolitiikalla saattaa olla kielteisiä sivuvaikutuksia muihin maihin, muun muassa kehitysmaihin. Monilla tärkeillä aloilla Euroopan unionin nykyinen politiikka saattaa myös olla ristiriidassa kestävän kehityksen mukaisten tavoitteiden kanssa.

Poliittiseen johdonmukaisuuteen liittyy monia näkökohtia, mikä tekee siitä poliittisesti haasteellisen käsitteen. Euroopan yhteisö on toteuttanut positiivisia toimia monilla aloilla, joilla politiikka on vaikuttanut tai saattaa vaikuttaa kielteisesti kehitysmaihin. Parhaita

¹⁹ Kehittämällä toimia, jotka on esitetty energiaa koskevassa vihreässä kirjassa (KOM(2000) 769 lopullinen) ja liikennettä koskevassa valkoisessa kirjassa (KOM(2001) 370 lopullinen).

esimerkkejä ovat yleinen tullietuusjärjestelmä, jossa myönnetään kauppaetuja kehitysmaille, sekä "kaikki paitsi aseet" -aloite, jossa myönnetään tullietuusjärjestelmään kuuluvien vähiten kehittyneiden maiden vientituotteille veroton ja kiintiötön pääsy Euroopan unionin markkinoille. Muita esimerkkejä ovat tuki, jolla autetaan kehitysmaita saavuttamaan terveys- ja turvallisuusnormit ja rajoitetaan tällä tavoin lainmukaisia normeja noudattavien maiden vientiin kohdistuvia haittavaikutuksia.

Nykyisiä ja tulevia toimia ja politiikkaa on kuitenkin tarkistettava järjestelmällisesti ja perusteellisesti, jotta lisätään johdonmukaisuutta ja Euroopan unionin uskottavuutta kansainvälisissä keskusteluissa.

Euroopan unionin toimet

- Euroopan unionin toimielinten on vahvistettava sisäistä yhteistyötään ja koordinointiaan politiikan johdonmukaistamiseksi. Komissio laatii vuoden 2002 loppuun mennessä johdonmukaisen menetelmän, jonka avulla arvioidaan keskeisten poliittisten ehdotusten taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristövaikutuksia.
- Kestävän kehityksen edistäminen maataloudessa on ollut osa Euroopan yhteisön politiikkaa erityisesti Agenda 2000:sta lähtien ja tähän tavoitteeseen pyritään edelleen myöhemmin tänä vuonna tehtävässä ohjelman väliarvioinnissa.
- Yhteisestä kalastuspolitiikasta tehdään vuonna 2002 ehdotuksia, jotka koskevat muun muassa kalakantojen pitkäaikaisten hoitosuunnitelmien kehittämistä, liikakalastukseen kannustavien tukien poistamista ja sitä, että pienennetään Euroopan unionin kalastuslaivastojen kokoa ja vähennetään niiden toimintaa kestävän kehityksen mukaiselle tasolle.
- Euroopan unioni etsii keinoja vahvistaa Euroopassa toimivien yritysten ja kansalaisten laittoman aseviennin ehkäisyä ja valvontaa sekä lopettaa mahdollisuuksien mukaan laitton vienti. Välittömänä toimenpiteenä Euroopan yhteisö allekirjoittaa ja ratifioi aseiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjuntaa koskevan YK:n pöytäkirjan ja panee sitä täytäntöön.
- Euroopan unionin maahanmuuttopolitiikan on perustuttava laajaan ja tasapainoiseen lähestymistapaan, jolla pyritään minimoimaan maahanmuuton kielteiset vaikutukset ja edistämään lähtö- ja vastaanottavan maan saamia etuja kyseisten maiden välisen vuoropuhelun ja yhteistyön avulla.

3.5. Hallintotapojen parantaminen kaikilla tasoilla

Ensisijaiset tavoitteet

- Varmistetaan hyvä hallintotapa kaikilla tasoilla ja kaikissa maissa, jotta päästään yhteisiin kestävän kehityksen mukaisiin tavoitteisiin.
- Vahvistetaan maailmanlaajuisen talous-, sosiaali- ja ympäristöhallinnon oikeutusta, osallistujapohjaa, johdonmukaisuutta ja tehokkuutta.

Hyvä hallintotapa on ennen kaikkea sisäpoliittinen asia. Demokratiassa ja oikeusvaltiossa tarvitaan sidosryhmien aktiivista osallistumista, ja ne ovat kestävän kehityksen välttämätön edellytys. Hallintotapaa koskeviin ongelmiin tarjotut poliittiset ratkaisut ovat tähän asti olleet riittämättömiä kaikilla tasoilla: jäsenvaltioissa, yhteisössä ja kansainvälisesti, niin julkisella

kuin yksityisellä sektorillakin. Monien maiden, myös kehitysmaiden, puutteellinen sisäpolitiikka on osaltaan syventänyt köyhien ja rikkaiden välistä kuilua. Lisäksi keskinäisen riippuvuuden lisääntyessä markkinavoimien ja hallintotahojen välinen epäsuhta on aiheuttanut "maailmanlaajuisen hallintokuilun".

Vallitsee yhä laajempi yksimielisyys siitä, että maailmanlaajuisen hallintojärjestelmän oikeutusta, johdonmukaisuutta ja tehokkuutta on lisättävä. Kansainvälinen toiminta, esimerkiksi G7/8-maiden kokoukset, ovat antaneet poliittista pontta uusilla ajatuksilla, toimenpiteillä ja toimintalinjoilla. Vaikka G7/8-ryhmä on pyrkinyt entistä paremmin tavoittamaan ryhmään kuulumattomia maita ja kansalaisyhteiskuntaa, monet maat eivät ole riittävästi edustettuina kansainvälisiä aloitteita muotoillessa. Siksi tällaisia epävirallisia foorumeja olisi kehitettävä edustavammiiksi, ja niissä olisi laadittava aloitteita muiden yhteistyötahojen kanssa. Osallistuminen, mukaan ottaminen ja avoin päätöksenteko ovat keskeisiä hyvän hallintotavan osatekijöitä ja edistävät osaltaan yhteisiä arvoja. Kansainvälistä hallintojärjestelmää uudistettaessa kansalaisille on annettava enemmän vaikutusvaltaa kansainvälisillä foorumeilla. Paikallisyhteisöjen merkitys on erityisen tärkeä paikallisten Agenda 21 -toimintaohjelmien kautta.

YK:ta uudistettaessa on vahvistettava koordinoitua sen alaisten elinten ja toisaalta YK:n ja muiden kansainvälisten instituutioiden kesken. Lisäksi toimintaa on kohdennettava kestävä kehityksen mukaiseen maailmanlaajuiseen hallintoon. Tällä tavoin YK kykenee paremmin vastaamaan maailmanlaajuisiin, alueellisiin ja paikallisiin haasteisiin.

Euroopan unioni on sitoutunut edistämään hyvää hallintotapaa kaikessa politiikassaan. Eurooppalaista hallintotapaa koskevalla valkoisella kirjalla²⁰ käynnistettiin keskustelu siitä, miten Euroopan unioni voisi parantaa omaa hallintojärjestelmäänsä. Unionin näkemys perustuu seuraaviin viiteen periaatteeseen: avoimuus, osallistuminen, vastuuvollisuus, tehokkuus ja johdonmukaisuus. Tämä pätee yhtä lailla Euroopan unionin sisäiseen kuin ulkoiseenkin toimintaan.

Euroopan unionin toimet

- Tuetaan entistä enemmän institutionaalisten valmiuksien kehittämistä ja julkisten palvelujen uudistamista kehitysmaissa²¹. Tuetaan kansalaisyhteiskunnan kykyä osallistua valtakunnalliseen ja alueelliseen poliittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon kehitysmaissa ja muualla.
- Vahvistetaan yhteistyötä ja toimia korruption torjunnassa ja autetaan tulevan korruptionvastaisen YK:n yleissopimuksen laatimisessa ja siihen liittyvissä neuvotteluissa.
- Edistetään maailmanlaajuisesti valmiuksia panna täytäntöön perustynormoja koskevia ILO:n yleissopimuksia, tuetaan työmarkkinoihin ja sosiaaliturvajärjestelmiin vaikuttavia kehitysmaiden sosiaalipoliittisia uudistuksia ja tuetaan ILO:n aloitteita monenvälisen teknisen avun antamiseksi ja teknisen yhteistyön toteuttamiseksi. Kannustetaan ILOa edistämään työmarkkina- ja sosiaalipolitiikan ohjausjärjestelmiä.

²⁰ <http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/pdf/com2001-428fi.pdf>

Eurooppalainen hallintotapa – valkoinen kirja, KOM(2001) 428, 25.7.2001.

²¹ Ensiksi olisi keskityttävä tukemaan tervettä ja avointa julkisten menojen hallinnointia, joka on edellytys köyhyyden vähentämisstrategioiden ja kansallisten kehitysstrategioiden tehokkaalle toteuttamiselle.

- Varmistetaan, että Johannesburgin kokouksen tuloksena on konkreettisia toimia kestävän kehityksen mukaisen hallintotavan parantamiseksi seuraavin tavoin:
 - Vahvistetaan kansainvälistä ympäristöhallintoa, kehitetään nykyisiä rakenteita, erityisesti YK:n ympäristöohjelmaa, ja edistetään monenvälisten ympäristösopimusten tehokasta täytäntöönpanoa esimerkiksi valvomalla näiden sopimusten noudattamista.
 - Kehitetään alue- ja paikallisyhteistyön puitteita, joilla vastataan kestävyiden haasteisiin nykyisissä rakenteissa (esim. YK:n aluekomissioissa) ja käynnissä olevissa aloitteissa kuten uudessa Afrikan kehitystä ajavassa kumppanuudessa.
 - Lisätään kansalaisyhteiskunnan, paikallishallinnon viranomaisten ja yksityissektorin aktiivista roolia ruohonjuuritason aloitteiden kuten paikallisten Agenda 21 -toimintaohjelmien kautta sekä tuetaan kestävän kehityksen mukaisia liike-elämän ryhmittymiä.
- Vahvistetaan naisten syrjinnän vastaisia toimia ja yhteistyötä panemalla täytäntöön naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus.

3.6. Kestävän kehityksen rahoittaminen

Ensisijaiset tavoitteet

Varmistetaan riittävä rahoitus, jotta päästään kansainvälisiin kehitystavoitteisiin ja vuosituhatosen kehitystavoitteisiin²². Tätä varten

- pyritään lähemmäksi YK:n asettamaa tavoitetta, että julkinen kehitysapu olisi 0,7 prosenttia bruttokansantulosta
- varmistetaan, että kehitysmaiden velkataakkaa vähennetään johdonmukaisesti ja tehokkaasti
- etsitään tehokkaita yleishyödyllisten tuotteiden toimitus- ja turvaamiskeinoja
- edistetään ulkomaisten yksityisten sijoitusten lisäystä ja alueellista laajentamista kehitysmaissa.

Jotta kestäväan kehitykseen päästäisiin, monissa maissa on parannettava sisäpolitiikkaa ja otettava hyvä hallintotapa sen lähtökohdaksi. Kun toimintalinjat ovat oikeassa suhteessa, etusijalle asetetaan köyhien tarpeet ja ratkaistaan keskeiset ongelmat kuten elintarvikehuolto, koulutus, työllisyys, terveydenhoito ja ympäristönsuojelu. Huolellisestikin suunnitellun kansallisen politiikan vaikutukset voivat varojen puutteessa kuitenkin jäädä rajallisiksi. Näitä kysymyksiä käsitellään kehityksen rahoittamista koskevassa YK:n kansainvälisessä konferenssissa, joka pidetään Monterreyssa Meksikossa 18.–22. maaliskuuta 2002.

²² Erillisessä komission tiedonannossa annetaan yksityiskohtainen suositus EU-toimista kehityksen rahoittamista koskevaa kansainvälistä YK:n konferenssia varten; se pidetään Monterreyssa 18.–22. maaliskuuta 2002.

Monterreyn yksimielisyys²³

- ◆ Myönnetään, että pääsy kansainvälisesti sovittuihin kehitystavoitteisiin edellyttää uudenlaista yhteistyötä teollisuus- ja kehitysmaiden kesken.
- ◆ Sitoudutaan tarkoituksenmukaiseen sisäpolitiikkaan, hyvään hallintotapaan kaikilla tasoilla, oikeusvaltion ja korruptiontorjuntaan.
- ◆ Tunnustetaan, että julkista kehitysapua ja muita varoja on lisättävä merkittävästi, jotta päästään vuosituhannen kehitystavoitteisiin. Kehotetaan niitä teollisuusmaita, jotka eivät ole vielä kasvattaneet julkista kehitysapuaan kohti tavoitteena olevaa 0,7:ää prosenttia bruttokansantulosta, ryhtymään konkreettisiin toimiin avun lisäämiseksi. Korostetaan, että on tärkeää miettiä päämääriin ja tavoitteisiin pääsemiseksi käytettäviä keinoja ja sovellettavaa aikataulua.
- ◆ Pyritään tehostamaan julkista kehitysapua.
- ◆ Tunnustetaan, miten arvokasta on etsiä innovatiivisia rahoituslähteitä, jotka eivät rasita kehitysmaita kohtuuttomasti.

Monilla kehitysmailla on kestämaton velkataakka²⁴, joka uhkaa niiden talouden ja rahoituksen vakautta ja tekee ne alttiimmiksi ulkoisille häiriöille. Lisäksi velkataakka vie varoja, joita tarvittaisiin julkisiin palveluihin köyhyyden vähentämiseksi, ja estää kyseisiä maita osallistumasta täysimääräisesti maailmantalouteen.

Kaiken kaikkiaan ulkomaiset yksityiset sijoitukset muodostavat suurimman ulkoisen rahoituksen lähteen kehitysmaissa²⁵. Ulkomaisiin yksityisiin sijoituksiin liittyy tyypillisesti pitkäaikainen emo- ja tytäryhtiön välinen suhde, ja niistä on pysyvää hyötyä isäntämaan taloudelle. Ne voivat merkittäväällä tavalla edistää teknologiasiirtoja, henkilöresursseja, talouskasvua ja yhteiskunnan kehitystä. Ne ovat kuitenkin keskittyneet vain tiettyihin maihin, ja köyhimmät maat ovat jääneet pitkälti ilman niitä.

Ulkomaisten yksityisten sijoitusten ohella julkinen kehitysapu on edelleen ratkaisevan tärkeää kehitysmaiden ja erityisesti kaikkein köyhimpien maiden pyrkimysten tukemiseksi.

Julkinen kehitysapu pähkinäkuoressa

- ◆ Julkisen kehitysavun määrä olisi pikaisesti kaksinkertaistettava, jotta päästäisiin kansainväliseen kehitystavoitteeseen vähentää köyhyyttä puoleen vuoteen 2015 mennessä.²⁶
- ◆ Nykyinen julkinen kehitysapu on 53 miljardia USA:n dollaria vuodessa, mikä vastaa 0,22:ta prosenttia antajamaiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

²³ Neljäs valmistelevalle komitealle hyväksytty kokoustekstin yksimielisesti 27.1.2002, ja se hyväksyttäneen virallisesti Monterreyn konferenssissa 22.3.2002.

²⁴ Afrikan ulkomaanvelka kolminkertaistui vuosina 1980–2000, ja velkakannan arvioidaan tällä hetkellä olevan 206 miljardia dollaria (lähde: Maailmanpankki). Monien maiden (Angola, Kongo, Komorit, Djibouti, Guinea-Bissau, Guyana, Mauritania, Mosambik, São Tomé ja Príncipe, Sambia) velkakanta on yli 250 prosenttia bruttokansantuotteesta.

²⁵ Vuonna 1990 ulkomaisten suorien sijoitusten määrä kehitysmaissa oli alle puolet julkisen avun määrästä mutta vuonna 1999 se oli jo yli kolme kertaa niitä suurempi.

²⁶ Maailmanpankin ja Kansainvälisen valuuttarahaston laatima raportti "Financing for Development", elokuu 2001.

♦ Jotta Euroopan unioni täyttäisi sitoumuksensa päästä YK:n tavoitteeseen, että julkinen kehitysapu olisi 0,7 prosenttia bruttokansantulosta, avun määrää olisi lisättävä noin 29 miljardilla USA:n dollarilla²⁷.

Yleishyödyllisistä tuotteista²⁸ hiljattain käydyissä keskusteluissa on esitetty lukuisia ideoita uusista lisärahoitusmekanismeista. Niitä varten on ehdotettu useita innovatiivisia kansainvälisiä veroja, kuten pääomaliikkeisiin kohdistuvaa (Tobinin veron tyyppistä) veroa sekä veroa hiilidioksidipäästöille ja asevientiin. Näistä keskusteluista huolimatta²⁹ tarvitaan suurempia osuuksia valtionbudjeteista ja varojen käytön tehostamista, jotta voidaan lisätä kehityksen rahoitusta ja taata yleishyödyllisten tuotteiden tarjonta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä.

Euroopan unionin toimet

➤ Laaditaan ennen maaliskuussa 2002 pidettävää rahoitusta ja kehitystä koskevaa kansainvälistä konferenssia välitavoitesuunnitelma, jonka avulla todella pyritään YK:n asettamaan viralliseen kehitysaputavoitteeseen ja nostetaan kunkin yksittäisen EU-maan avun taso 0,33 prosenttiin bruttokansantulosta vuodesta 2006 alkaen.

➤ Vauhditetaan ja laajennetaan velkataakan kevennystä, joka käynnistettiin voimakkaasti velkaantuneita köyhiä maita koskevalla aloitteella, ja tutkitaan innovatiivisia velkojen konvertointia koskevia ehdotuksia, myös "ympäristövelkaa"³⁰.

➤ Mietitään aloitteita, joiden avulla voidaan täysin purkaa kahdenvälisen kehitysavun sidonnaisuus Euroopan unionissa ja purkaa edelleen Euroopan yhteisön ja muiden avunantajien virallisen kehitysavun sidonnaisuutta.

➤ Osallistutaan keskusteluun yleishyödyllisistä tuotteista ja siitä, miten niiden tarjontaa ja lisäämistä voitaisiin edistää. Tutkitaan innovatiivisia mekanismeja, joilla lisätään kansainvälisten rahoittajien yhteisvastuuta ja kannustaa maita vähentämään ulkoisia kustannuksia.

4. STRATEGIAN TOTEUTUS JA TARKISTAMINEN

Euroopan unionissa

Kuten komissio totesi Göteborgin Eurooppa-neuvostolle laatimassaan tiedonannossa, Euroopan unionin kestävä kehityksen strategia ei olisi eheä, jollei siihen olisi sisällytetty ulkoisia näkökohtia. Nämä näkökohdat on otettu huomioon tässä tiedonannossa, ja sitä olisi pidettävä erottamattomana osana Euroopan unionin kehitysstrategiaa koskevaa komission

²⁷ Göteborgin Eurooppa-neuvoston päätelmissä EU vakuutti sitoutuvansa saavuttamaan YK:n asettaman virallisen kehitysaputavoitteen 0,7 % BKTL:stä *mahdollisimman pian ja edistymään konkreettisesti tämän tavoitteen saavuttamisessa ennen Johannesburgissa vuonna 2002 pidettävää maailmanlaajuista kestävä kehityksen huippukokousta*.

²⁸ YK:n kehitysohjelman määritelmän mukaan yleishyödylliset tuotteet ovat julkisia tuotteita, joista on hyötyä yli rajojen, sukupolvien ja väestöryhmien.

²⁹ Yksityiskohtainen analyysi on komission raportissa aiheesta "Vastauksia globalisaation haasteisiin – kansainvälistä valuutta- ja rahoitusjärjestelmää ja kehityksen rahoitusta koskeva tutkimus".

³⁰ Konvertointiehdotukset perustuvat ajatukseen, että kehitysmaiden on tarjottava jokin palvelus (esim. suojeltava luontoa) velan kevennyksen vastineeksi.

ehdotusta. Strategian tehokas toteutus edellyttää komission ja jäsenvaltioiden yhteisiä ponnistuksia.

Euroopan unioni käsittelee ulkoisia näkökohtia Euroopan unionin kestävän kehityksen strategian erottamattomana osana maaliskuussa 2002 Barcelonassa kokoontuvassa Eurooppa-neuvostossa ja esittelee strategian elokuussa 2002 Johannesburgissa pidettävässä maailmanlaajuisessa kestävän kehityksen huippukokouksessa. Euroopan unionin osallistumista maailmanlaajuiseen kestäväan kehitykseen käsitellään keskeisenä asiana vuonna 2002 käytävissä kestäväa kehitystä koskevissa pyöreän pöydän keskusteluissa. Lisäksi Euroopan unionin kestävän kehityksen strategiaa tarkistetaan kokonaisuudessaan keväällä pidettävissä Eurooppa-neuvoston kokouksissa. Vuonna 2003 olisi erityisesti keskityttävä siihen, miten toteuttaa Johannesburgin kokouksen tuloksia käytännössä.

Kansainvälisesti

Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokous on ratkaiseva askel kansainvälisen kestävän kehityksen edistämisessä. Kokouksen tulosten olisi oltava tasapainoisia, tulevaisuuteen suuntautuvia ja toimintakeskeisiä. Kokouksessa Euroopan unioni korostaa EU:n strategian osatekijöitä ja osoittaa, miten sen strategia nivoutuu maailmanlaajuisiin pyrkimyksiin.

Euroopan unioni pyrkii myös lisäämään kestävän kehityksen merkitystä kaikissa kahdenvälisissä ja alueellisissa suhteissaan. Tehokkaimmat ja tarkoituksenmukaisimmat poliittisen vuoropuhelun alat vaihtelevat yhteistyökumppanista toiseen. Teollisuusmaiden kanssa Euroopan unionin on toiminnassaan keskityttävä laajentamaan taloudellista ja poliittista vakautta siten, että kestävä kehitys otetaan siinä huomioon. Kehitysmaiden kanssa Euroopan unionin on osoitettava vakuuttavasti, miten hyvä hallintotapa, köyhyiden vähentäminen pysyvästi ja luonnonvarojen suojeleu vaikuttavat toisiinsa.

Euroopan unionin, joka edustaa itsessään kansallisten etujen ja laajan vastuun välistä jatkuvaa tasapainoilua, on osoitettava ulkosuhteissaan, että monenvälisyys ei saa olla sitä, että ennalta määritellyille kansallisille eduille haalitaan kansainvälistä tukea. Monenvälisyys ei myöskään saa olla sitä, että jotkin valtaapitävät kansakunnat sopivat keskenään kansainvälisten neuvottelujen muuttujista ja esittävät ne sitten muille valmiina pakettina. Tarvitaan yhteistoimintaa, johon kaikki osapuolet osallistuvat.

Komissio pyytää neuvostoa ja Euroopan parlamenttia tukemaan unionin strategiaa ja tässä tiedonannossa esitettyjä toimia, jotta vahvistettaisiin kestäväan kehitykseen tähtäävän Euroopan unionin toimintamallin ulkoisia näkökohtia johdonmukaisesti Göteborgissa hyväksytyn sisäisiä näkökohtia koskevan strategian kanssa.

*

* *